

PEDAGOGIK MAHORAT

MS
2022

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

Maxsus son

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2022

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 2022, Maxsus son

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrda qarori bilan **pedagogika** va **psixologiya** fanlari bo‘yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo‘lgan zaruriy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2001-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 6 marta chiqadi.

Jurnal O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2016-yil 22-fevral № 05-072-sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: O‘zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko‘chasi, 11-uy
Elektron manzil: ped_mahorat@umail.uz

TAHRIR HAY’ATI:

Bosh muharrir: Adizov Baxtiyor Rahmonovich – pedagogika fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o‘rinbosari: Navro‘z-zoda Baxtiyor Nigmatovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul kotib: Hamroyev Alijon Ro‘ziqulovich – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent

Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Begimqulov Uzoqboy Shoyimqulovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudov Mels Hasanovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Ibragimov Xolboy Ibragimovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Yanakiyeva Yelka Kirilova, pedagogika fanlari doktori, professor (N. Rilski nomidagi Janubiy-G‘arbiy Universitet, Bolgariya)

Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudova Muyassar, pedagogika fanlari doktori, professor

Kozlov Vladimir Vasilyevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Yaroslavl davlat universiteti, Rossiya)

Mustafa Said Arslon, , filologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Tadjixodjayev Zokirxo‘ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor

Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor

O‘rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor

Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Mahmudov Nosir Mahmudovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharopovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Chariyev Irgash To‘rayevich, pedagogika fanlari doktori, professor

Qiyamov Nishon Sodiqovich, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Qahhorov Otabek Siddiqovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

To‘xsanov Qahramon Rahimboyevich, filologiya fanlari doktori, dotsent

Hayitov Shodmon, tarix fanlari doktori, professor

To‘rayev Halim Hojiyevich, tarix fanlari doktori, professor

Rajabov Qahramon, tarix fanlari doktori, professor

Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Muhitdinova Xadicha Sobirovna, pedagogika fanlari doktori, professor

Niyozmetova Roza Hasanovna, pedagogika fanlari doktori, professor

Qurbonova Gulnoz Ne‘matovna, pedagogika fanlari doktori (DSc)

To'liqinjon Muxamedov
Buxoro davlat universiteti
San'atshunoslik fakulteti
musiqa ta'limi kafedrası o'qituvchisi

BOSHLANGICH SINIF O'QUVCHILARIDA MILLIY MADANIYATNI TANISHTIRISH ORQALI FUQAROLIK SHAXSINI SHAKLLANTIRISH

Maqolada kichik yoshdagi o'quvchilarning o'z milliy madaniyati bilan tanishish orqali fuqarolik shaxsini shakllantirish bo'yicha ishning uslubiy xususiyatlari ko'rib chiqiladi. Fuqarolikning o'ziga xosligining kognitiv, motivatsion, hissiy va xulq-atvor komponentlarini shakllantirish ko'rsatkichlari aniqlanadi. Shaxsning tuzilishi, umumta'lim maktab boshlang'ich sinf o'quvchilarida fuqarolikning o'ziga xosligi, axloqiy fazilatlarini shakllantirish va ularni birlashtirishning maqsadli pedagogik jarayonlari to'g'risida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: madaniyat, fuqarolik o'ziga xosligi, xalq pedagogikasi, umumta'lim maktab boshlang'ich sinflar o'quvchilari.

В статье рассматриваются методические особенности работы по формированию гражданской идентичности учащихся через знакомство молодежи со своей национальной культурой. Определены показатели сформированности когнитивного, мотивационного, эмоционального и поведенческого компонентов гражданской идентичности. Обсуждаются структура личности, специфика гражданственности у младших школьников, целенаправленные педагогические процессы формирования и интеграции нравственных качеств.

Ключевые слова: культура, гражданская идентичность, народная педагогика, общеобразовательная школа, младшие школьники.

The article discusses the methodological features of the work on the formation of the civic identity of students through the acquaintance of young people with their national culture. The indicators of the formation of the cognitive, motivational, emotional and behavioral components of civic identity are determined. The structure of the personality, the specifics of civic consciousness in younger schoolchildren, purposeful pedagogical processes of the formation and integration of moral qualities are discussed.

Key words: culture, civic identity, folk pedagogy, general education school, junior schoolchildren.

Kirish. Fuqarolikning o'ziga xosligi - bu shaxsning shaxsiy ahamiyatga ega bo'lgan madaniy hayotda ma'lum bir davlat fuqarolari jamoasini bilishi. Shaxsning tuzilishi quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi: kognitiv, motivatsion, hissiy, xulq-atvor. Shaxsni shakllantirishning tarkibiy qismlari: vatanparvarlik tarbiyasi, millatlararo muloqot madaniyatini rivojlantirish va ularning birligida shaxs madaniyatini rivojlantirishdir. Umumta'lim maktab boshlang'ich sinf o'quvchilarida fuqarolikning o'ziga xosligini shakllantirish, axloqiy fazilatlarini shakllantirish va ularni birlashtirish maqsadli pedagogik jarayonidir. Ushbu nazariy pozitsiya bizga kichik yoshdagi o'quvchilarning o'quv jarayonini tashkil etishning pedagogik yo'nalishlarini va bir qator dastlabki talablarini belgilashga imkon beradi.

Asosiy qism. Shaxsning ijtimoiy-madaniy rivojlanishi zamonaviy madaniyat bilan tanishish, umumjahon va milliy qadriyatlarni bilish, jamiyatimizdagi ijtimoiy me'yor va qoidalarni o'rganish jarayonida yuzaga keladi. Shu bilan birga, bola shaxsiyatining individualligi namoyon bo'ladi, uning rivojlanishining umumiy yo'nalishi aniqlanadi va madaniy imtiyoz va ehtiyojlar shakllanadi. Kichik maktab o'quvchilarini o'z milliy madaniyati bilan tanishtirish, ularning turli tadbirlarda faol ishtirok etishi, jamiyatning axloqiy sohasidagi ijtimoiy tajribani o'zlashtirishi va bu tajribani borliqning subyektiv shakli - axloqiy fazilatlariga o'zlashtirishi jarayonida sodir bo'ladi.

Bu davrda maktabning rolini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Maktab bolalar uchun ikkinchi uya aylanadi va milliy o'zlikni shakllantiradi. Maktab jamiyat hayoti tizimining markaziy bo'g'ini bo'lib, uning yordamida milliylik g'oyasini va milliy madaniyat zanjirini tiklash mumkin. Sinfdan tashqari mashg'ulotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarida fuqarolikning o'ziga xosligini shakllantirishdagi tarbiyaviy tajribaning samaradorligi quyidagi ko'rsatkichlar bilan aniqlanadi:

- inson tug'ilib o'sgan joylari bilan bog'liqlik hissi;
- o'z xalqining tiliga hurmat;
- Vatan manfaatlarini haqida qayg'urish;

- Vatan oldidagi burch tuyg'usi, uning sha'ni va qadr-qimmatini, erkinligi va mustaqilligini himoya qilish;

- fuqarolik tuyg'ulari va Vatanga sadoqatning namoyon bo'lishi;
- o'z mamlakatining ijtimoiy va madaniy yutuqlari bilan faxrlanish;
- Vatanning tarixiy o'tmishiga, xalqiga, urf-odat va an'alariga hurmat;
- insonparvarlik, mehr-oqibat, umuminsoniy qadriyatlar.

Muhokamalar va natijalar. Boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarni milliy madaniyati bilan tanishtirishni ta'minlash uchun qo'llaniladigan zamonaviy ta'lim texnologiyalari orasida loyiha texnologiyasini ajratib ko'rsatish mumkin. Bu ta'lim tashkiloti va o'quvchilarning oilalari o'rtasidagi maqsadli hamkorlikni ta'minlash bilan birga, fuqarolikning o'ziga xosligi asoslarini shakllantirishni samarali ta'minlaydi. Kichik vatanga muhabbatni kuchaytirish, millatlararo muloqot madaniyatini shakllantirish, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasiga qaratilgan dasturlar doirasida loyihalar amalga oshirish mumkin.

Bular "Mening ismim", "Mening ota-onam", "Mening oilam", "Mening oilam an'analari", "Mening qishlog'im", "Qishlog'imning tashkil topish tarixi", "Qishlog'imizga g'amxo'rlik" kabi loyihalar bo'lishi mumkin. Mashg'ulotlar davomida maktabda yaratilgan "Bahor", "Harbiy shon-shuhrat zali" va "Mehnat shuhrati zali" xalq hayotining mini-muzeyi imkoniyatlaridan keng foydalaniladi.

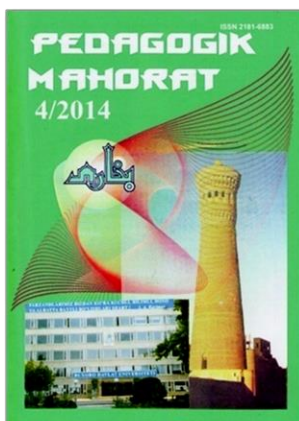
Ijtimoiy sheriklik doirasida qishloqdagi Madaniyat uylarining kutubxonasiga ekskursiyalar tashkil etish, kutubxonada qiziqarli uchrashuvlar, tematik ko'rgazmalar, rasm tanlovlari ("Nima qilmaslik kerak", "Nima yaxshi va nima yomon?", "Mening Vatanim" ...mavzularida) tashkil etilishi ijobiy natijalar beradi. Bayramlar va o'yin-kulgilarni tashkil etishda - kalendar, folklor, urf-odat va marosimlarga alohida e'tibor beriladi. Bunda ta'limning pedagogik yo'nalish vositalari bir yo'nalishida chuqur ishlab, tarbiyaviy jihatdan bir-birini to'ldiradi.

Bajarilgan ishlarning samaradorligini va o'quvchilarning yosh xususiyatlarini baholash, fuqarolikning o'ziga xosligini shakllantirishning kognitiv, motivatsion, hissiy va xulq-atvor komponentlari ko'rsatkichlari aniqlanadi. O'quvchilarda o'z milliy madaniyati bilan tanishish orqali fuqarolikning o'ziga xosligini shakllantirish usullarini joriy etish natijasida, tanlangan tajribalarning samaradorligi sifat darajasini aniqlash va taqqoslab ko'rish mumkin. Shu bilan birga fuqarolikning o'ziga xosligi darajasini oshirish tendensiyasi belgilanishi mumkin.

Xulosa. O'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishda ijobiy tendensiya tashkil topadi. Amalga oshirilgan tadbirlar fuqarolik tuyg'ularini ijtimoiy amaliyotda amalga oshirish tajribasini beradi va ularning ijobiy ijtimoiylashuviga yordam beradi. O'quvchilar nafaqat o'z Vatani tarixi, balki o'zlarining "kichik Vatani" tarixiga ham qiziqishlari uyg'onadi, bu esa yoshlarda fuqarolikning o'ziga xosligining o'sishiga olib keladi. Shunday qilib, fuqarolikning o'ziga xosligini shakllantirish o'quvchilar yoshiga mos keladishi uchun eng istiqbolli yo'llar va vositalarni o'z ichiga olgan maxsus ishlab chiqilgan dasturga muvofiq yaxlit ta'lim jarayonida sodir bo'ladi.

Adabiyotlar

1. Abrosimova, K.A. "Fuqarolik o'ziga xosligi" konsepsiyasining mohiyatini tahlil qilish // Sotsosfera milliy tadqiqot markazi konferensiyalari to'plami. - 2014. - No 5. - B. 42-45.
2. Zorina T. Maktab o'quvchisining fuqarolik kompetensiyasi. Kirish rejimi: <http://www.den-zadnem.ru/page.php?article=147> (Kirish 20/12/2021)
3. Kolyada E.V. Maktabdan tashqari vatanni o'rganish // Boshlang'ich maktab. - 2013.- No 2. -S.
4. Muxamedov T.J., Muxamedov B.T. Musiqiy didaktik o'yinlar psixologiyasi. "21-asr psixologiyasi" 18-20-mart 2020-yil 92-93-betlar.
5. Muxamedov T.J. Otamurodov R.E. O'z-o'zini tarbiyalash jarayonida o'qituvchi shaxsining rivojlanishi. Bosma psixologiyasi XXI asr 18-20 mart 2020-yil. 12-14-betlar.
6. Muhamedov Tulkin. Talabalarni axborot texnologiyalariga yo'naltirish usullari. 2020 yil. 21-son (99). 2-qism. -Moskva 2020, ISSN 2541-7851 74-78 betlar. (onlayn nashr)URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sposoby-napravleniya-studentov-na-informatsionnye-tehnologii>

Buxoro davlat universiteti muassisligidagi
“PEDAGOGIK MAHORAT”
ilmiy-nazariy va metodik jurnali
barcha ta’lim muassasalarini
hamkorlikka chorlaydi.

Pedagoglarning sevimli nashriga aylanib ulgurgan “Pedagogik mahorat” jurnali maktab, kollej, institut va universitet pedagogik jamoasiga muhim qo‘llanma sifatida xizmat qilishi shubhasiz.

Mualliflar uchun eslatib o‘tamiz, maqola qo‘lyozmalari universitet tahririy-nashriyot bo‘limida qabul qilinadi.

Manzilimiz: Buxoro shahri, M.Iqbol ko‘chasi 11-uy
Buxoro davlat universiteti, 1-bino 2-qavat, 208-xona

Tahririyat rekvizitlari:

Moliya vazirligi g‘aznachiligi

23402000000100001010

MB BB XKKM Toshkent sh. MFO 00014 INN 201504275

BuxDU 400110860064017950100079002

Pedagogik mahorat: rivojlanamiz va rivojlanitramiz!

<p>PEDAGOGIK MAHORAT</p> <p>Ilmiy-nazariy va metodik jurnal</p> <p>2022-yil maxsus son</p> <p>2001-yil iyul oyidan chiqa boshlagan.</p> <p>OBUNA INDEKSI: 3070</p>	<p>Buxoro davlat universiteti nashri</p> <p>Jurnal oliy o‘quv yurtlarining professor-o‘qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, ilmiy xodimlar, magistrantlar, talabalar, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari hamda maktab o‘qituvchilari, shuningdek, keng ommaga mo‘ljallangan.</p> <p>Jurnalda nazariy, ilmiy-metodik, muammoli maqolalar, fan va texnikaga oid yangiliklar, turli xabarlar chop etiladi.</p> <p>Nashr uchun mas’ul: Alijon HAMROYEV. Musahhih: Muhiddin BAFAYEV. Muharrir: O‘g‘iljon Olloqova</p>	<p>Jurnal tahririyat kompyuterida sahifalandi. Chop etish sifati uchun bosmaxona javobgar.</p> <p>Bosishga ruxsat etildi 08.06.2022 Bosmaxonaga topshirish vaqti 13.06.2022 Qog‘oz bichimi: 60x84. 1/8 Tezkor bosma usulda bosildi. Shartli bosma tabog‘i – 20,6 Adadi – 100 nusxa Buyurtma № 314 Bahosi kelishilgan narxda.</p> <p>“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Buxoro shahri M.Iqbol ko‘chasi 11-uy.</p>
---	---	--